

Kar se tiče dober kup pametnih delavcev, smo tudi pri nas v Avstriji in na Ogerskem še zelo na slabem, kajti ni še vsako delo dober kup, če se za nj le malo plača, ako se delo ne izvršuje po vse dobro in delavci imajo po 5 do 6 ur na dan za počivanje in jed, kakor je to navada v mnogih naših deželah. Po božji podobi vsavarjeni človek mora sicer jesti, piti in počivati, pa kar je preveč, je preveč in kmetijstvu na škodo.

Veliko breme kmetijstva je presilni zemljiški (gruntni) davek. Od leta 1848. rastejo državni stroški; vsako leto so večji. Upravni stroški (Verwaltungskosten), to je, stroški za različne cesarske urade, državne zbornice itd. so že 3krat in celo 4krat večji, kakor so pred letom 1848. bili, in z njimi vred so tudi davki in druge davščine v enaki meri se zvešali, blagostan ljudstva pa se sploh zmanjšal. Ljudstvo v velikih stiskah je vsako leto pričakovalo, da bosta finančna ministra na Dunaji in v Budapeštu stopila pred državna zbora z naznanilom: „zdaj državna blagajnica nima nobenega deficita (nobene primanjlkave) več; srebro nima ažiije, davki se ne povikšajo več“ — al žalibog, da do danes ni bilo še tacega glasa! Ni tedaj čuda, da je zelo oblačno nebo Avstrije in Ogerske.

Pravilo, da se dohodki kmetijstvu množijo le takrat, če se kmetijstvo združuje z obrtnijo, namreč z živinorejo, sirarijo, s pridelovanjem sladkora iz pese, s pivarno, z napravljajanjem prediva itd., to je, da se to, kar se pridelava ali kar odpade pri kmetijstvu, obrne za druge stvari, ki jih kmetovalec lahko prodá. Navadni manjši kmet se sicer sam ne more ukvarjati z velikimi obrtnijami, vendar tudi on more, če ima gori navedene obrtnije (fabrike) blizo, marsikaj od svojih pridelkov jim oddati. Al žalibog, tudi take s kmetijstvom tesno združene obrtnije (fabrike) že več let zdihujejo pod stisko davkov, ki jih nimajo para v nobeni drugi državi!*) Ministerstvu kmetijstva se ne more reči, da nima dobre volje pomagati kmetijstvu iz preočitnih nadlog, al kaj hoče, če finančni minister se ne more rešiti skrbí, kako bi denarja dobil v državno blagajnico za čedalje večje državne stroške.

Postava, da „vsak mora vojak biti“, se ne more grajati iz stališča, ki pravi: „za vse enake pravice pa enake dolžnosti“, al ta splošna vojaška dolžnost je za kmetijstvo hud udarec, če gospodar mora v vojsko in zapusti ženo samo z otroci doma, katera delavcev ne dobí, če tudi oni morajo prijeti za puško. Evropa ima dandanes vojakov kakor listja in trave, Amerika pa, ki je veliko večja kot Evropa, je nedavno po svojih zastopnikih sklenila, svojo armado od 25.000 mož zmanjšati na 20.000. Ali ne bi bila Amerika dober izglede takim državam, ki so zmiraj v denarnih stiskah? Tudi Avstrija in Ogerska imate državne poslance, pa kaj, če je njih večina taka, da se včasih tedne in mesece pričkajo za take stvari, o katerih nima kmetijstvo nobene koristi.

Če se po vsem tem ozremo še enkrat nazaj v to, kar je napredku kmetijstva ovira, moramo le živo živo želeči, da si možje, ki na krmilu vladnem stojé, resno k srcu vzamejo to, da kmetijstvo je najmočnejši stebel držav in da z razcvetom kmetijstva cvete blagostan njen, s propadom kmetijstva pa tudi ona propada.

*) Kako, na primer, so pivarne obložene z davkom, kazale so „Novice“ v zadnjem listu v članku: „Pivarne — kako se dela pivo v njih in kako koristijo tudi živinoreji.“ Vred.

Rušnja okoli sadnih dreves škodljiva.

Mnogokrat se sliši mnenje, da rušnja okoli sadnih dreves, ni le neškodljiva, temveč da je drevesom koristna zato, da se zemlja okoli njih prehitro ne posuši. Kar se tega tiče, je gotovo, da zemlja z rušnjo pokrita več vlage (mokrote) iz sebe izhlapi, kakor zemlja brez rušnje. Gotove skušnje so učile, da o 5 mesecih poleti je iz enega orala rušnjate zemlje izpuhtelo 800 kubičnih čevljev vode; kjer zemlja ni z rušnjo pokrita in se zgorej osuši, ondi ne more iz nje nikakor toliko vlage izhlapati. Po perji trave izpuhti je veliko več. Da se pa rušnjata zemlja bolj frišna ohrani, izvira od tega, da vlago, katero korenine srkajo izpod zemlje, oddajajo zgornjim suhim legam zemlje. Le okoli dreves in zraven dreves zamore brez škode trava rasti takrat, kedar je v zemlji spodaj veliko vlage. Če se mlada drevesca sadé na prostore z rušnjo zaraščene, kmalu se vidi očitna škoda za drevje; večkrat preteče veliko let, predno začne na take kraje zasajena drevesa čvrsto rasti; to je pa tudi prav lahko razumeti z avoljo tega, ker koreninice mladega drevesa se izprva le bolj površno v zemlji razprostirajo, katera vlago po rušnji, kakor je rečeno bilo, lahko izpuhti; še le potem, kedar korenine globokeje segajo, začne drevesa bolje rasti. Kakor pa je rušnja drevju škodljiva, tako je tudi drugim rastlinam, katere imajo goste korenine. Nemška detelja, na priliko, vsejana okoli mladega drevja, pomori kmalu taka drevesa. Po vsem tem je očitno, da pametno ravnajo tisti sadjerejci, ki okrog vsacega drevesa precej na široko pustijo samo zemljo in jo vsako leto malo okopavajo.

Kako gips rabiti v hlevih.

Da je surovi zmleti gips v hlevih jako koristen, je že davno umnim gospodarjem dobro znano; al o tem so si bile misli navskriž: ali je bolje gips mešati z gnojem na gnojišči, ali pa vsak dan nekoliko gipsa v hlevu potresti na gnoj. Gotove skušnje učijo, da je potresanje gipsa v hlevu po gnoji boljše iz dveh vzrokov, in sicer prvič zato, ker se iz gnoja izhlapeči amonijak po gipsovem žveplu v žveplokisli amonijak spremení, ki ni izhlapljiv in zato ostane v gnoju kot najbolj redilna snova rastlinam, — drugič pa zato, ker potem se zrak v hlevu veliko bolj čist ohrani na zdravje živini. Zato svetujemo gospodarjem, naj zmirom nekoliko surovega zmletega gipsa za vsakdanjo rabo v hlevih pripravljenega imajo, 1 funt za eno govedo ali enega konja ali pa za 10 ovac zadostuje. Pa tudi koristno je, če se gips potrese po gnoju, ki je bil ravnokar iz hleva na gnojišče pripeljan.

Gospodarske novice.

Mašina, katera žito žanje.

Fabrikanta mašin Kraus in Kreyczik na Dunaji (I. Rudolfsplatz 3) sta iznašla mašino, s katero tudi ženske lahko žito žanejo. Ta mašina je podobna koluri ali samokolnici (šajtergi), katera ima spredaj napravo za žito kositi in katero lahko en delavec ali ena delavka po njivi naprej potiska. Iznajdenika mislita, da se bodo kmetovalci te ročne mašine tako radi posluževali, kakor ročne mlatilnice. Cena jej je 120 gold.

Kako se dadó jajca dolgo dobra ohraniti.

V Kini nasolijo jajca, da jim več let dobra ostanejo. To delajo tako: soli raztopijo v vodi in v tej

slani vodi pustijo jajca tako dolgo, da padejo na dno vode. Taka jajca je sol popolnoma prešinila. Potem jih vzamejo iz vode, jih posušijo in položijo v zaboje (kište). Taka jajca so potem trda, pa jako okusna in ravno prav slana.

Poljedelska razstava v Celji

bo letos 5., 6. in 7. oktobra, morebiti pa že 21., 22. in 23. septembra. Odbor pod predsedništvom viteza Berksa je že razposlal načrt ali „program“ ove razstave. „Nam je — piše „Slov. Gosp.“ — došel od prijateljske roke v Celji nemšk izti. „Slov. Gospodarja“ ta stvar jako zanima in rad pripomaga k srečnemu vspehu razstave, vendar prvo je, da gospodje odborniki ozir vzamejo na potrebo tudi slovenskega načrta. Ta bo še le pravo pozornost naših kmetovalcev prebudil, in razstava bo svoj namen dosegla in veliko koristila, sicer pa le malo ali nič! Za par nemških in nemškutarskih posestnikov razstavo napraviti, ogromnega števila slovenskih kmetovalcev pa ne privabiti, se ne splača žrtvovati toliko denarja in truda, kolikor tako podvzetje stane. To smo skusili že pri večih razstavah na Slovenskem; spretnih slovenskih peres za gori omenjeno delo ne manjka v Celji in v sili ponudi rad „Slov. Gospodar“ svoje slabe moči!“

Čebelarjem na znanje!

Letos mislim tri ali štiri vozé, to je, 120 — 160 panjev prav dobrih čebel prodati. Nekaj čez 100 je prvih rojev, ki imajo po večem lanske, to je, eno leto stare matice, drugi bodo izrojenki ali pa drujci, kakoršne si bo hotel kdo izbrati, ki imajo pa tudi vsi že oplemenjene ali sprašene matice. Panjovi imajo vsi premakljivo satovje v romčekih, in so še tako dobro ohranjeni, da jih bo čebelar, kateri jih kupi, lahko še veliko let rabil.

V Bohinji.

Luka Porenta,
župnik in čebelar.

Zdravniške stvari.

Toplice v Lipiku v Slavoniji.

Čas je prišel, da bolniki zdravja iščejo v raznih kopališčih.

Dolžnost nam je, da pozornost slovenskega sveta obrnemo na jodne kopelje (Jodbad) Lipiške, katere imajo za mnoge bolezni in najbolj za škrofulozne bolezni, za bolezni v kosteh, za venerične in druge toliko zdravilno moč, da se morejo imenovati prve v Evropi ali pravi „unicum“, kakor jih nek dopisnik v „Obzoru“ imenuje.

Mnogo let so bile le jodne toplice v Hall-u v zgornji Avstriji na glasu o škrofuloznih boleznih, — zdaj pa od leta do leta slovijo bolj za take bolezni toplice v Lipiku. Čemu tedaj bodemo mi hodili in bolnike z imenovanimi bolezni pošiljajo daleč gori v Hall, če imamo bolj blizu veliko bolj zdravilne kopelje?

Pred 8 leti bilo je v Lipiku težko dobiti stanovanja za 50 gostov, danes je ondi že prostora za 400 oseb, kajti v samem hotelu „Garni“ je blizu 70 krasno vredjenih sob. Izvedeni in prijazni zdravnik dr. Hinko Kern je voditelj kopališča, na katerega se je obrniti treba, kdor hoče se podati v Lipiške toplice, ki imajo manjih in večih kabin, prav čedno in čisto držanih.

Lipik leži v lepem kraju blizu Pakraca v Sla-

voniji. Ni ga treba hvaliti z lepimi besedami, — izvrstna zdravilna moč toplic hvali ga sama najbolj. Edino, kar bilo bi želeli boljšega po „Obzorovem“ poročilu, je to, da bi se v restavracijah točilo boljše vino, vsaj Pakrac ni daleč, kjer se pridelujejo vina, ki slovijo po svetu.

Namen teh vrstic je edini ta, po slovenskem svetu razglasiti kopelj, v katero je mila narava djala čuda veliko zdravilno moč. Hrvaška pa sme ponosna biti o tem zakladu in Vodnikovo pesem na-se obrniti, ki pravi:

Glej, stvárnica vse ti ponudi,
Iz rok ji prejemaj' ne mudi!

Dr. Bl.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

„Na, zdaj je pa tega cigana vrag tudi k nam prinesel! Bodete videli, da bomo kmalu v cajtengah vsi.“

Te besede, katere so mi udarile na uho v nekem kraju, naj bodo začetek tem črticam, ki bodo obsegale mikavnejše reči iz potovanja mojega po Dolenjskem in nekoliko tudi po Štajarskem.

Zopet sem namreč odrinil ž Ljubljane pozvan po prijateljskem pismu. In tem rajše sem se napravil na pot, ker sem že davno želel videti nekatere kraje, ki mi do zdaj niso bili še znani. Vročina meseca junija sicer ni ugodna peš-potovanju, vendar se spravim na noge in — se peljem do Litije po železnici. V vozu tik mene je sedel človek gospôške podobe, skrbno zapét in molčeč, ker so v drugem oddelku vozá govorili o tujih žepnih tatovih, ki so jih o binkošti v Ljubljani vjeli, in še družih, ki so jim ušli. Morda je mož mislil, da sem jaz zadnjiheden, posebno zato, ker sem nemški govoriti poskusil ž njim. Na potu ljudje človeka cenijo više, kakor je. Zavoljo politične zapetosti soseda zrem skoz okno in se radujem nad obilno letino pa svoje-glavno Savo, ki si izbere svojo pot danes tu, a jutri tam; strogih mej ta muhasta reka si ne dá določiti. To je prav zgleden absolutizem.

V Litiji skočim z vozá in kaj zagledam! Glasovitega Vesteneka. Ko zagleda mene, se nevoljno in stran obrne. Morda bi bil rajše videl z voza skočiti kako lepo osebo ženskega spôla. Zvedel sem, da on kaj rad prihaja na kolodvor o tistem času, ko vlaki memo drčé. Menda zato, ker ima dolg čas domá in mu do železniške postaje ni daleč. Meni mož nič žalega ni storil; to moram očitno konstatirati.

S kolodvora grem čez most in ker mi vročina dela žejo, vkrenem v znano Koblerjevo gostilnico, kjer si ohladim grlo s prav dobrim pivom.

Litija je že znana — zadnja leta posebno po vitezu Vesteneku in zdravniku dr. Erženu, ki je bil lansko leto ob volitvah pokazal se tudi dobrega pretepača, pa je bil zavoljo tega obsojen. Čeravno sem se malo mudil v Litiji, sem vendar zvedel mnogo črtic o tem, kako „der handfeste“ Eržen ume zdraviti bolnike in celó praša, iz katere hiše so. Slišal sem tudi, da bi bila vsa Litija z okolico vred silno vesela, če tega moža, ki je preveč „kirurg“ s pestjo, kam drugam preselijo. Videl ga nisem, pa mi je tudi ljubše bilo, kajti tacih Golijatov se jaz že od daleč bojim. Za nemčurje in uradnike je v Litiji ena sama krčma, katere gospodar pa je neki blizu take narave, kakor glasoviti dr. Eržen, zato sem šel memo nje, čeravno obraze nemčurjev povsod rad študiram.

Napotim se proti Smartnu, kjer se zarad hude vročine nekoliko ustavim. Smartno je lepa vas, cer-